

ВІДГУК

офіційного опонента Москаленко Наталії Василівни –

проректора з наукової діяльності Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту, доктора наук з фізичного виховання та спорту, професора

на дисертаційну роботу Корольчука Богдана Вадимовича

за темою: «Організаційно-методичні підходи до побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку у спортивному клубі з плавання», подану на

здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за

спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Становлення України як самостійної і незалежної держави характеризується суперечливістю економічних та політичних процесів. Соціальна напруга негативно позначилась на становищі молоді в суспільстві, діяльності закладів освіти і позашкільних установ.

У сучасних умовах здоров'я дітей – це визначальна категорія, яка впливає на соціальну стабільність суспільства. Соціально-економічні умови життя висувають високі вимоги до рівня фізичного стану, покращення якого залежить від організації системи фізичного виховання дітей.

Пошуку шляхів підвищення ефективності фізичного виховання дітей та підлітків присвячена значна кількість досліджень. Особлива увага приділялась організаційно-методичному удосконаленню системи фізичного виховання в шкільному віці. Науковці звертають увагу на покращення позакласної роботи – розширення арсеналу різних форм фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в умовах спортивного клубу в закладах загальної середньої освіти. Особливу значущість набувають питання підбору засобів та методів фізичного виховання, які спрямовані на здобуття максимального оздоровчого ефекту під час занять фізичною культурою і спортом у молодшому шкільному віці.

Одним із найбільш ефективних засобів покращення фізичного стану та підвищення функціональних можливостей є плавання.

Тому набуває актуальності питання наукового обґрунтування організаційно-методичних підходів побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку у спортивному клубі з плавання в умовах закладу середньої освіти.

Зв'язок з науковими планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. за темою 2.9. «Побудова тренувального процесу висококваліфікованих спортсменів, які спеціалізуються у водних видах спорту з урахуванням вимог змагальної діяльності» (номер державної реєстрації 0116U001614) та Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. за темою 2.4. «Сучасні технології управління тренувальними та змагальними навантаженнями у підготовці кваліфікованих спортсменів у водних видах спорту» (номер державної реєстрації 0121U108251).

Внесок дисертанта, як співвиконавця тем, полягає в розробці, апробації та впровадженні нових організаційно-методичних підходів до побудови тренувального процесу дітей молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу з плавання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Достовірність та обґрунтованість переважної більшості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Б.В. Корольчука, забезпечують кілька чинників – значна кількість і різноманітність опрацьованої науково-методичної літератури, критичний аналіз матеріалів практичної діяльності, продумана логіка викладення матеріалу – що дали змогу автору виконати поставлені перед собою завдання. Для досягнення поставленої мети автором коректно визначено наукові завдання, об'єкт і предмет дослідження. Належним чином застосовано методологічну базу наукового пошуку та опрацьовано достатній масив фахової науково-методичної літератури вітчизняних та

зарубіжних дослідників. Належною є емпірична база дослідження. Зібраний теоретичний та емпіричний матеріал проаналізовано із використанням різноманітних методів наукового пошуку.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертантом:

- уперше обґрунтовано та розроблено організаційно-методичні підходи побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу з плавання, серед яких: готовність тренера вирішувати завдання навчально-тренувального процесу на високому професійному рівні; розробка координованих стратегій функціонування моделі підготовки юних спортсменів із дотриманням її основних етапів та алгоритму поступовості вирішення завдань підготовки; диференціація змісту підготовки юних спортсменів у плаванні на основі урахування індивідуальних особливостей їх фізичного стану; налагодження оперативних алгоритмів взаємодії між суб'єктами освітнього процесу з метою досягнення максимальної його ефективності; систематичний контроль за перебігом навчально-тренувального процесу із впровадженням різноманітних форм контролю та використанням інформативних показників його ефективності;

- уперше запропоновано структуру моделі підготовки юних спортсменів у плаванні, основними засадами якої визначено дотримання етапів її реалізації та алгоритму послідовності вирішення завдань підготовки, структурними складовими запропонованої моделі були теоретико-методичний, цільовий, програмно-методичний, діагностичний блоки;

- уперше запропоновано критерії ефективності навчально-тренувального процесу дітей молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу з плавання, необхідними складовими якої є вивчення динаміки показників фізичного стану дітей, рівня їх плавальної підготовленості та доповнення системи контролю ефективності навчально-тренувального процесу складовими самоконтролю професійної компетентності тренера з плавання;

- доповнено дані наукових досліджень щодо динаміки змін показників

фізичного стану дітей молодшого шкільного віку у процесі занять плавання;

- доповнено інформацію щодо ефективності впровадження засобів плавання з метою підвищення функціональних можливостей організму дітей молодшого шкільного віку;

- набули подальшого розвитку наукові розробки стосовно впровадження клубної форми організації занять фізичними вправами дітей молодшого шкільного віку у змісті діяльності спортивного клубу з плавання;

- набули подальшого розвитку можливості впровадження засобів українських народних ігор в навчально-тренувальний процес дітей молодшого шкільного віку;

- набули подальшого розвитку теоретичні та методичні підходи, спрямовані на зменшення боязні води у дітей молодшого шкільного віку на початковому етапі оволодіння навичкою плавання;

- підтверджено дані стосовно сприятливого впливу засобів плавання на АРМ дітей молодшого шкільного віку;

- підтверджено дані інших науковців стосовно необхідності організації системи контролю показників фізичного стану, плавальної підготовленості дітей під час навчально-тренувального процесу з плавання з позиції ефективного керування цим видом діяльності.

Практична значимість результатів дослідження полягає: у розробці моделі організації тренувальних занять з плавання дітей молодшого шкільного віку у спортивному клубі з плавання, що дозволяє підвищити показники їх фізичного стану, плавальної підготовленості; у впровадженні організаційно-методичних підходів до побудови тренувальних занять у діяльність шкільного спортивного клубу з плавання.

Організаційно-педагогічна модель розвитку шкільного спорту на основі діяльності спортивного клубу, практичні рекомендації та програму діяльності шкільного спортивного клубу апробовано і впроваджено в практику «Спортивно-оздоровчого клубу «Київ-2000»»; Академії плавання Бориса Зенова та в освітній процес кафедри водних видів спорту Національного

університету фізичного виховання і спорту України з дисциплін «Теорія та методика тренерської діяльності в обраному виді спорту» і «Сучасні технології підготовки кваліфікованих спортсменів у водних видах спорту».

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Аналіз дисертації Б.В. Корольчука дозволяє констатувати, що у рукопису відсутні академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації наукових даних і експериментальних результатів. Також це підтверджено відповідними матеріалами метрологічної експертизи дисертації, проведеної фахівцями Національного університету фізичного виховання і спорту України (UNICHECK: дата перевірки 18.09.2023; ID перевірки 1015830261; ID користувача 100001821).

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Структура дисертації відповідає її меті, завданням та складається з анотації двома мовами, змісту, переліку умовних позначень, скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 216 найменувань (з них 56 – англійською мовою), і 11 додатків. Структурні частини тексту за обсягом, змістом і глибиною аналізу збалансовані, що дає підстави зробити висновок про високий рівень дисертаційної роботи. Кожна відокремлена частина роботи завершується проміжними висновками. Матеріали дисертаційного дослідження викладено на 250 сторінках, з них основного тексту – 7,3 авт. арк. Така структура дозволила автору системно, послідовно і логічно розкрити всі питання, які мали бути розглянуті відповідно до мети та завдань дослідження.

Надані до роботи графічні матеріали, які оформлені у вигляді 14 таблиць та 70 рисунків, окрім інформаційного характеру, мають змістовне навантаження та логічно пов'язані із текстом роботи. Це дозволяє більш наочно сприйняти викладений науковий матеріал.

У вступі обґрунтовано актуальність досліджуваної теми та окреслено ступінь її розробленості; висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами; сформульовано структурні компоненти – мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та

практичне значення одержаних результатів, наведено дані про їх апробацію, публікації.

У першому розділі «Соціально-педагогічні передумови організації шкільного спортивного клубу» представлено аналіз особливостей організації спортивного клубу в закладах загальної середньої освіти. Значна увага в даному розділі приділяється напрямкам удосконалення діяльності спортивного клубу, систематизації позитивного досвіду в організації занять з плавання в умовах спортивного клубу.

Автор зазначає, що особливої гостроти набуває необхідність оптимізації фізкультурно-оздоровчої роботи для покращення здоров'я у молодшому шкільному віці.

Серед засобів фізичного виховання, які мають високий оздоровчий ефект, треба виділити заняття плаванням. Автором визначено особливості побудови навчально-тренувального процесу з плавання дітей молодшого шкільного віку.

Аналіз науково-методичної літератури показав необхідність теоретичного обґрунтування організаційно-методичних підходів до побудови фізкультурно-оздоровчих завдань з дітьми молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу.

У другому розділі «Методи і організація дослідження» автором представлено методи дослідження, використані у роботі, специфіку їх використання та описано організацію дослідження. Визначено контингент дослідження і представлено його характеристику. Вибір зазначених методів дослідження є адекватним для реалізації сформульованих завдань і відповідає поставленій меті дослідження. Слід зазначити, що автором коректно використані відомі наукові методи обґрунтування отриманих результатів, висновків і рекомендацій. Зокрема, було використано наступні наукові методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури і мережі Internet; емпіричні методи: опитування, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент у формі констатуючого та перетворюючого, педагогічне тестування, антропометричні методи дослідження, фізіологічні

методи дослідження; методи математичної статистики. Логічною виглядає і наведена дисертантом організація дослідження.

У третьому розділі «Обґрунтування організаційно-методичних підходів побудови тренувального процесу з плавання дітей молодшого шкільного віку» представлено результати опитування дітей та батьків стосовно їх ставлення до занять фізичною культурою і спортом.

Протягом констатувального експерименту визначено, що діти молодшого шкільного віку мають недостатній рівень знань з основ здорового способу життя. Значна кількість дітей (60,54 %) не виконують ранкову зарядку, дуже рідко грають у рухливі ігри (87,76 %). Значна частка дітей не має елементарних навиків їзди на велосипеді, ковзанках, лижах, стрибків через скакалку, а навички плавання мають лише 14,97 % опитуваних. Анкетування показало, що тільки 19,05 % дітей займаються спортом, серед них 19,3 % віддають перевагу заняттям плаванням.

Автор засвідчує, що у структурі вільного часу дітей переважають пасивні види діяльності, серед яких перше місце займають комп'ютерні ігри.

Слід зазначити, що діти молодшого шкільного віку не мають достатнього рівня знань щодо питань безпечного поведіння під час занять плаванням.

Опитування батьків показало, що всі учасники вважають заняття фізичними вправами корисними для здоров'я. Серед батьків, діти яких займаються спортом, за мету занять обирають досягнення високих спортивних результатів, організацію дозвілля та покращення здоров'я.

Визначення показників фізичного стану дітей свідчить, що 76,71 % мають гармонійний фізичний розвиток за індексом Рорера, незначні відхилення від норм є за показниками маси тіла та окружності грудної клітки.

Функціонування серцево-судинної системи за показниками індексу Робінсона характеризується як недостатній рівень. Оцінка вегетативного індексу Кердо підтверджує, що тільки 4,11 % дітей мали середній та 16,44 % сприятливий рівні, у той час як переважна більшість дітей – 79,45 % – мали несприятливий рівень. Узагальнюючим показником було визначення

адаптаційно-резервних можливостей дітей, що свідчить про перевагу їх оцінки на рівні середньої у 79,45 % дітей.

Отримані дані свідчать про ефективність запропонованих організаційно-методичних підходів до тренувальних занять з плавання з дітьми молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу.

У четвертому розділі «Аналіз реалізації організаційно-методичних підходів побудови тренувального процесу молодших школярів у плаванні» визначено особливості функціонування спортивного клубу з плавання в умовах закладу загальної середньої освіти.

На підставі результатів констатувального експерименту автором науково обґрунтовані організаційно-методичні підходи, які спрямовані на вдосконалення діяльності спортивного клубу, а саме: професійна компетентність тренера, його готовність до вирішення завдання навчально-тренувального процесу на високому рівні; наявність координованих стратегій функціонування моделі підготовки юних спортсменів із дотримання її основних етапів та алгоритму поступовості вирішення завдань підготовки, що передбачає системний підхід до планування і проведення занять з урахуванням індивідуальних особливостей тих, хто займається; налагодження оперативних алгоритмів взаємодії між суб'єктами освітнього процесу з метою досягнення максимальної його ефективності, а також систематичний контроль за перебігом навчально-тренувального процесу із впровадженням форм контролю та використання інформативних показників його ефективності.

Запропонована модель підготовки дітей молодшого шкільного віку в умовах шкільного спортивного клубу з плавання, яка включає теоретико-методичний, цільовий, програмно-методичний та діагностичний блоки.

Теоретико-методичний блок містить ключові положення, покладені в основу діяльності тренера з підготовки юних спортсменів у плаванні, а саме: принципи, підходи, закономірності. Цільовий блок охоплює мету навчально-тренувального процесу, завдання, програмний результат, перелік суб'єктів

навчально-тренувального процесу та їх функції. Програмно-методичний блок складається з етапів оволодіння дітьми навичками плавання.

Реалізація організаційно-методичних підходів дозволила покращити показники початкової плавальної підготовленості дітей, функціонального стану організму, збільшилась частка дітей з задовільною адаптацією.

Автор підтверджує підвищення професійних компетентностей тренерів з плавання.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» обговорено отримані результати дисертаційного дослідження.

Доповнено дані наукових досліджень: щодо динаміки змін показників фізичного стану дітей молодшого шкільного віку у процесі занять плаванням; щодо ефективності впровадження засобів плавання з метою підвищення функціональних можливостей організму дітей молодшого шкільного віку.

Набули подальшого розвитку: наукові розробки стосовно впровадження клубної форми організації занять фізичними вправами дітей молодшого шкільного віку у змісті діяльності спортивного клубу з плавання; можливості впровадження засобів українських народних ігор в навчально-тренувальний процес дітей молодшого шкільного віку; теоретичні та методичні підходи, спрямовані на зменшення боязні води у дітей молодшого шкільного віку на початковому етапі оволодіння навичкою плавання.

До спектра абсолютно нових наукових даних, що складають базис наукової новизни дисертації, а також є результатом виконання системного аналізу та застосування практичного досвіду з проблеми дослідження, *належать:* розробка моделі підготовки юних спортсменів у плаванні з дотриманням етапів її реалізації та алгоритму послідовності вирішення завдань підготовки; визначення критеріїв ефективності навчально-тренувального процесу дітей молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу з плавання, необхідними складовими якої є вивчення динаміки показників фізичного стану дітей, рівня їх плавальної підготовленості та доповнення

системи контролю ефективності навчально-тренувального процесу складовими самоконтролю професійної компетентності тренера з плавання.

Висновки до дисертації відповідають поставленим завданням і безпосередньо випливають із попереднього аналізу. Наведені дисертантом аргументи повні, логічні та несуперечливі.

Стиль і мова дисертації. У цілому науковий рівень рецензованої роботи дозволяє надати виключно позитивну оцінку змісту дисертації, визнати її завершеною науковою працею, яка характеризується єдністю змісту і свідчить про суттєвий особистий внесок здобувача у практичну діяльність з фізичного виховання. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України. Робота написана державною мовою, стиль викладення матеріалу – науковий. Основні положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації в цілому характеризуються послідовністю, аргументованістю і завершеністю.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. Ознайомлення з науковим доробком здобувача за темою дисертації дає змогу стверджувати, що його наукові публікації достатньою мірою відображають основні наукові результати дисертаційної роботи відповідно до вимог. Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають нормативним вимогам, рекомендованим для повноти висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи на здобуття ступеня доктора філософії. Наведені публікації підтверджують, що наукові та практичні результати дослідження одержані автором самостійно і оприлюднені до захисту дисертації. Основні наукові положення дисертації опубліковані у фахових наукових виданнях та матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

За матеріалами дисертації опубліковано 10 публікацій: 5 – у наукових фахових виданнях України, одне з яких проіндексовано у базі даних Scopus (Q4), 5 – апробаційного характеру.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, акцентую увагу на окремих суперечностях, спірних положеннях, що, на мою думку, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту дисертації:

1. У розділі 1.3. «Особливості побудови навчально-тренувального процесу з плавання дітей молодшого шкільного віку» необхідно було б зосередити увагу на особливостях побудови тренувального процесу в умовах спортивного клубу.

2. У розділі 2.2. «Організація досліджень» необхідно було б вказати кількість дітей, батьків та тренерів, які брали участь на кожному етапі досліджень.

3. У розділі 3.1. «Особливості рухової діяльності молодших школярів та їх поінформованості про умови дотримання засад здорового способу життя» значна кількість питань є складними для дітей молодшого шкільного віку, частка запитань викликає труднощі, тому що діти не мають достатнього рівня знань у зв'язку з тим, що вони не включені до змісту теоретичної підготовки з предмету «Фізична культура».

4. У висновках до 3 розділу необхідно було б конкретизувати, які дані констатувального експерименту мають значення та будуть враховані для розробки організаційно-методичних підходів до побудови тренувального процесу з плавання молодших школярів.

5. На с. 123 автор зазначає, що в основу розробки організаційно-методичних підходів до проведення занять плаванням покладено результати опитування експертів, тому виникає питання: «Як враховувались результати констатувального експерименту?»

6. У розділі 4.2. «Обґрунтування та розробка організаційно-методичних підходів побудови тренувального процесу молодших школярів у плаванні в умовах спортивного клубу» систематизовано значний обсяг наукових досліджень вчених з даної проблеми, однак, на наш погляд, необхідно було б

відокремити вклад автора в розробку організаційно-методичних підходів побудови тренувальних занять з плавання.

7. В анкеті самооцінки необхідно було б кожний показник когнітивного особистісного та діяльнісного критеріїв відокремити.

8. У висновку до дисертації бажано було б представити результати дослідження, які стосуються ставлення дітей до занять фізичною культурою і спортом та здорового способу життя.

Висновок. Дисертаційна робота Корольчука Богдана Вадимовича «Організаційно-методичні підходи до побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку у спортивному клубі з плавання» є кваліфікаційною науковою працею, яка виконана здобувачем особисто, має наукову новизну, характеризується новим підходом і практичною цінністю, відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти та науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти та науки України № 759 від 31.05.2019 р.) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор Корольчук Богдан Вадимович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання
та спорту, професор,
проректор з наукової діяльності
Придніпровської державної академії
фізичної культури і спорту
Міністерства освіти і науки України

Підпис Н. Москаленко засвідчую:
Начальник відділу кадрів

Наталія МОСКАЛЕНКО

Наталія ДЕМ'ЯНОВА